

**Dokumentacja przyrodnicza
projektowanego pomnika przyrody
"Ostnicowa skarpa"**

Gmina Cedynia, powiat gryfiński
woj. zachodniopomorskie



Dokumentacja wykonana w ramach projektu „Ochrona muraw kserotermicznych w Polsce - teoria i praktyka” LIFE08NAT/PL/000513 finansowanego przez Instrument Finansowania Komisji Europejskiej LIFE+ i Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.



Świebodzin 2010

CZĘŚĆ I: PROJEKT

1. Projekt uchwały rady gminy o ustanowieniu użytku ekologicznego

UCHWAŁA
Rady Miejskiej w Cedyni
z dnia
w sprawie uznania za pomnik przyrody

Na podstawie Art. 44 ust 1 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.) zarządza się, co następuje:

1. Uznaje się za pomnik przyrody pod nazwą "Ostnicowa Skarpa" południowe zbocze dawnej żwirowni położonej w granicach działki ewidencyjnej nr 147 w obrębie geodezyjnym Siekierki w gminie Cedynia, powiecie gryfińskim.
2. Celem ochrony pomnika przyrody jest zachowanie w stanie nienaruszonym murawy kserotermicznej z populacją dwóch gatunków umieszczonych w Polskiej Czerwonej Księdze: ostnicy piaskowej *Stipa borysthena*, oraz pajęcznicy liliowatej *Anthericum liliago* na stromej krawędzi doliny Odry w obrębie korony dawnej żwirowni.
3. W stosunku do pomnika przyrody wprowadza się następujące zakazy:¹
4. Jako organ sprawujący nadzór nad użytkowaniem przyrodniczym wyznacza się Urząd Gminy w Cedyni.

Projektowany pomnik przyrody obejmuje dobrze zachowane ekosystemy ciepłolubnych śródlądowych muraw napiaskowych oraz muraw kserotermicznych wyróżniające się w skali regionu wartościami przyrodniczymi i naukowymi. W jego skład wchodzi skarpa o południowej wystawie w obrębie dawnej żwirowni z

¹ Należy wybrać z listy zakazów – Zał. 1. s. 27.

*dynamicznie odtwarzającą się roślinnością muraw napiaskowych i kserotermicznych. W obrębie muraw stwierdzono istotne stanowiska wybitnie rzadkich w skali kraju chronionych gatunków roślin, w tym ostnicy włosowatej *Stipa piaskowej* *Stipa borysthena* – (jedno z 3 stanowisk w Polsce) i pajęcznicy liliowatej *Anthericum liliago*.*

Powołanie pomnika przyrody przyczyni się do lepszej ochrony w skali kraju populacji ostnicy piaskowej i pajęcznicy liliowatej oraz siedliska muraw kserotermicznych ujętego w Dyrektywie Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Siedliskowa).

Projektowany pomnik przyrody znajduje się w obrębie gruntów Skarbu Państwa znajdujących się we władaniu Nadleśnictwa Mieszkowice. Utworzenie pomnika przyrody nie spowoduje istotnych skutków dla gospodarki leśnej, gdyż od wielu lat grunt jest ugorowany, w żaden sposób nie użytkowany i nie zalesiany.

Projekt uchwały będzie konsultowany z Nadleśnictwem Mieszkowice, władzami Gminy Cedynia oraz zaopiniowany przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Szczecinie.

2. Rejestr gruntów

Działka ewidencyjna	Położenie	Rodzaj użytku gruntowego wg ewidencji gruntów	Powierzchnia [ha]
147 (część)	Północna część wsi Siekierki	Ls	0,12 ha
RAZEM			0,12 ha

6. Wytyczne do zadań ochronnych

W obrębie pomnika przyrody „Ostnicowa Skarpa” ani w jego najbliższym sąsiedztwie nie przewiduje się miejsc wyznaczonych do palenia ognisk, biwakowania, czy edukacji ekologicznej. Ze względu na niedużą powierzchnię oraz unikatowość

murawy jej walory przyrodnicze powinny być udostępniane jedynie wykwalifikowanym badaczom w celach naukowych.

Teren powinien być także wyłączony z ruchu pojazdów poza drogami publicznymi, a w szczególności dopilnować należy zakazu rozjeżdżania powierzchni zbocza przez motocykle terenowe i quady.

Pomnik przyrody należy prawidłowo oznaczyć tablicą z nazwą pomnika i godłem państwowym.

W obrębie pomnika przyrody nie proponuje się wytyczania ścieżek edukacyjnych, czy umieszczania tablic edukacyjnych opisujących walory przyrodnicze obiektu.

W ramach czynnej ochrony zbiorowisk ciepłolubnych w obrębie pomnika przyrody należy wprowadzić ekstensywny wypas dolnej części zbocza.

Z powierzchni zbocza żwirowni oraz jej najbliższego sąsiedztwa należy usunąć wszystkie egzemplarze robinii akacjowej *Robinia pseudoacaccia*. Należy także podkrzesać sosny oceniające zbocze.

CZĘŚĆ II.: DOKUMENTACJA

Wstęp

Region nadodrzański, w tym okolice Siekierok to szczególnie bogaty przyrodniczo teren o wyróżniającej się w skali kraju bioróżnorodności. Wynika to z położenia geograficznego, specyfiki klimatu, bogatej rzeźby terenu oraz różnorodności utworów geologicznych, a co za tym idzie gleb. Szczególne miejsce w szacie roślinnej regionu zajmują zbiorowiska ciepłolubne. Związane są one z reguły ze specyficznym topoklimatem stromych zboczy o południowej wystawie oraz alkalicznym odczynem gleb. Jeden z najcenniejszych płatów roślinności kserotermicznej porasta południowy stok wyrobiska dawnej żwirowni w Siekierkach. Zasadlają go populacje wybitnie rzadkich w skali kraju chronionych gatunków roślin: ostnicy włosowatej *Stipa piaskowej* *Stipa borysthena* – (jedno z 3 stanowisk w Polsce) i pajęcznicy liliowatej *Anthericum liliago*. W celu zachowania tego unikalnego w skali kraju płatu roślinności ciepłolubnej należy niezwłocznie powołać pomnik przyrody, odpowiednio go oznaczyć i opisać. W obrębie projektowanego użytku należy przeprowadzić,

wielosezonowe badania naukowe fauny i flory. Szczególnie w zakresie bezkręgowców wybitnie nagrzewająca się, piaszczysta murawa w Siekierkach zasługuje na dokładne badania.

Opis ogólny projektowanego użytku ekologicznego

Projektowany pomnik przyrody „Ostnicowa Skarpa” to zbocze płaskowyżu sandrowego ze stromą skarpą o południowej wystawie wraz z pozostałościami po dawnej żwirowni. Szczyt skarpy oraz jej południowo zachodni stok pokryty jest przez płyty zespołu *Potentillo-Stipetum capillatae* – murawę ostnicową. Wyrębisko po dawnej piaskowni pokrywają duże płyty ciepłolubnych muraw napiaskowych. Procesy sukcesji ekologicznej w obrębie proponowanego użytku są groźne tylko w przypadku ekspansji robinii akacjowej. Niewielka czyźnia tarninowa oraz prześwietlone zadrzewienia sosnowe nie wpływają negatywnie na stan roślinności ciepłolubnej.



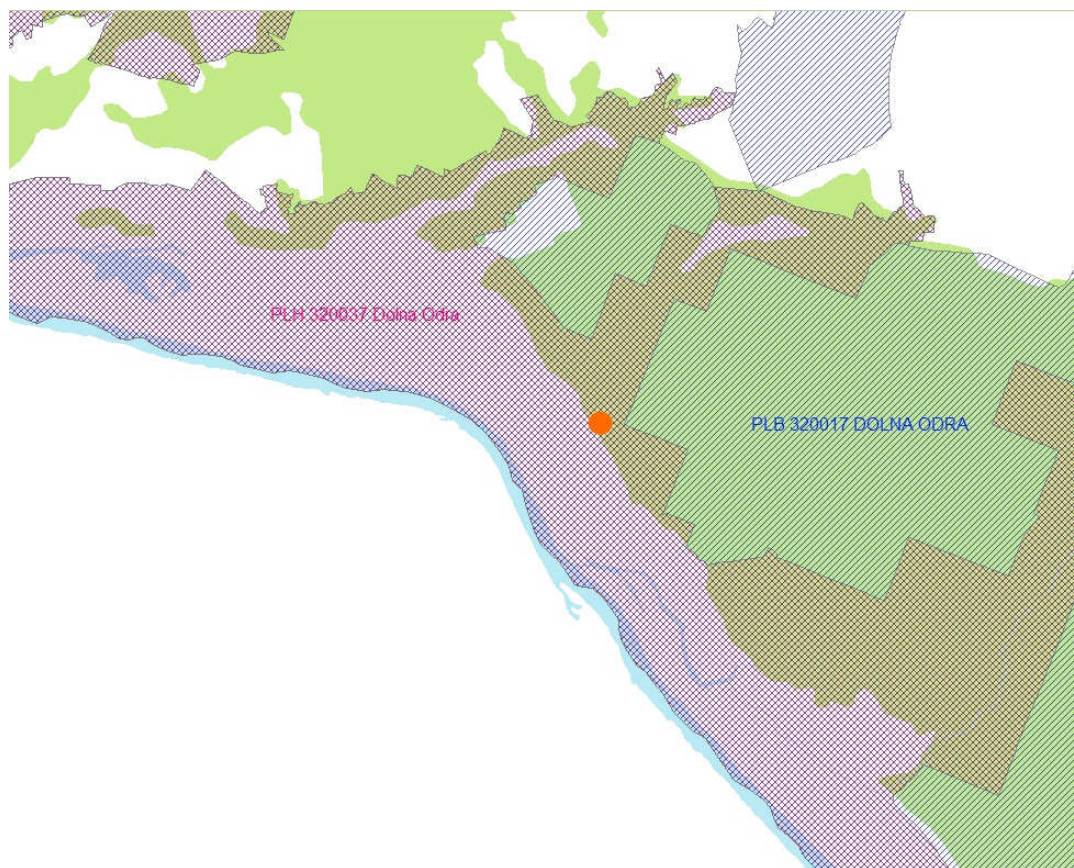
Fot.1. Widok ogólny na skarpe.

Znaczenie projektowanego użytku ekologicznego w regionalnym i krajowym systemie ochrony przyrody

Projektowany pomnik przyrody „Ostnicowa Skarpa” leży w granicach Cedyńskiego Parku Krajobrazowego. Znajduje się również w obrębie ważnego korytarza ekologicznego, jakim jest Dolina Odry, szczególnie istotnym dla gatunków kserotermicznych, dla których ostoją jest także ciepłolubne zbocze projektowanego pomnika przyrody „Ostnicowa Skarpa”.

Znaczenie w sieci Natura 2000

Projektowany użytek ekologiczny „Piaskownia” znajduje się w granicach ostoi siedliskowej PLH 320037 „Dolna Odra” oraz ptasiej PLB 320003 „DOLINA DOLNEJ ODRY”.



Ryc.1. Położenie planowanego pomnika przyrody na tle sieci ostoi Natura 2000.

Położenie administracyjne

pomnik przyrody położony jest w gminie Cedynia, która usytuowana jest w południowo-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie gryfińskim (drugim pod względem wielkości powiatem wchodzącym w skład województwa zachodniopomorskiego). Gmina Cedynia graniczy z gminami: Chojna, Moryń, Mieszkowice. Od zachodu przez rzekę Odrę – drugą, co do wielkości rzekę w Polsce obszar gminy graniczy z Niemcami.

Projektowany użytek położony jest w obrębie miejscowości Siekierki, na jej północno-wschodnich obrzeżach.

Struktura użytków, struktura własności gruntów, rejestr powierzchniowy

Obszar projektowanego użytku ekologicznego „Piaskownia” w całości znajduje się na gruntach państwowych we władaniu Nadleśnictwa Mieszkowice. Są to tereny oznaczone jako las. Od wielu lat są nieużytkowane i nie zalesiane.

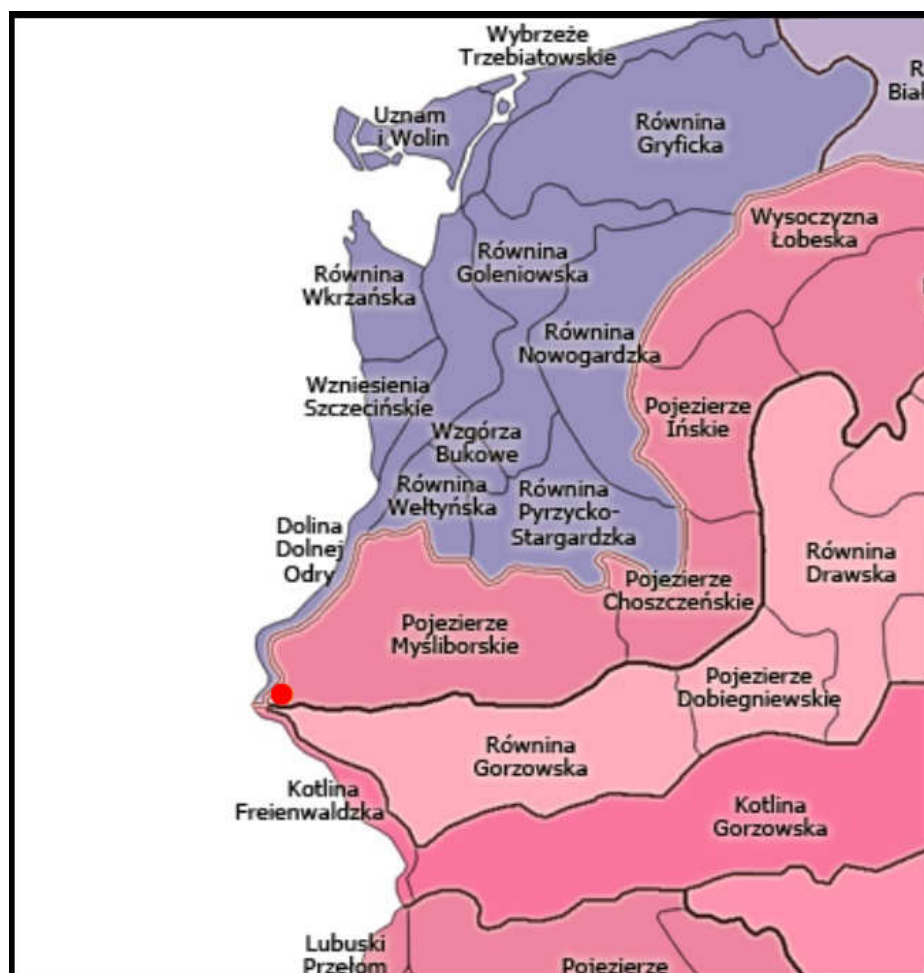


Ryc.2. Ortofotomapa z naniesionymi granicami działek geodezyjnych (kolor czerwony) i lokalizacją projektowanego pomnika przyrody (kolor granatowy).

Usytuowanie w podziałach przyrodniczych

Zgodnie z **regionalizacją fizyczno-geograficzną** Kondrackiego (1988) w bezpośrednim sąsiedztwie projektowanego użytku ekologicznego przebiega granica dwóch podprovincji: Pobrzeża Południowobałtyckiego z makroregionem Pobrzeża Szczecińskiego i Pojezierza Południowobałtyckiego z makroregionem Pojezierza Zachodniopomorskiego. W obrębie tych jednostek Kondracki wyróżnił dwa

mezoregiony: Dolina Dolnej Odry (Pobrzeże Szczecińskie), i Pojezierze Myśliborskie (Pojezierze Zachodniopomorskie). Granice wymienionych jednostek fizyczno - geograficznych przebiegają w strefie marginalnej fazy pomorskiej ostatniego zlodowacenia, wyznaczającej zasięg lodowca odrzańskiego. Na obszarze gminy granica ta przebiega z południa na północ wzdłuż Odry, wyznaczając granicę jej doliny.



Ryc.3. Położenie planowanego użytku ekologicznego (czerwony punkt) na tle regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski (Kondracki 1994, 2001).

Wg klasyfikacji podanej w opracowaniu Kondrackiego (1988) gmina Cedynia została zakwalifikowana w **regionalizacji geobotanicznej** do działu Bałtyckiego, poddziału Pasa Równin Przymorskich i Wysoczyzn Pomorskich. Leży ona na styku dwóch krain geobotanicznych, tj. Krainy Pojezierze Pomorskiego Okręgu Myśliborskiego i Krainy Pomorskiego Południowego Pasa Przejściowego Okręgu Brzegu Pradoliny Noteckiej. Warto podkreślić, że podział geobotaniczny tego terenu pozostaje w dużej zgodności z podziałem fizjograficznym. Szata roślinna bowiem kształtuje się w

zależności od charakteru środowiska, co na obszarach moreny czołowej Poj. Myśliborskiego zaznacza się w sposób bardzo wyraźny, odróżniając ten teren od obszarów sandrowych Równiny Gorzowskiej. Całkowicie odmienny charakter ma Nizina Szczecińska wyróżniona również w podziale geobotanicznym.

Zgodnie z **regionalizacją zoogeograficzną** (Kondracki 1988) gmina Cedynia należy do prowincji europejsko - zachodniosyberyjskiej Palearktyki, krainy południowobałtyckiej, dzielnicy bałtyckiej.

Otoczenie i stan środowiska projektowanego rezerwatu

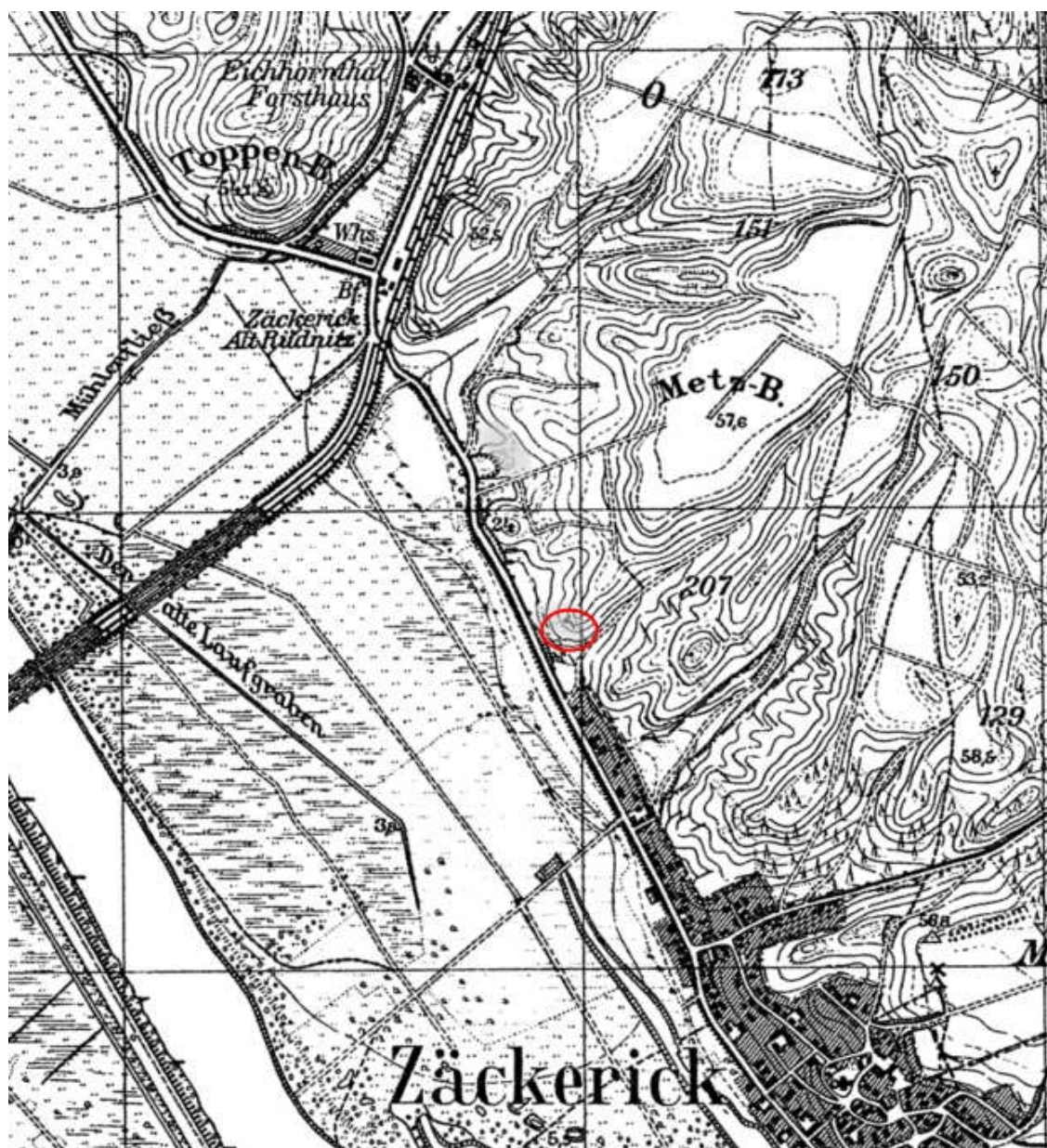
Bezpośrednie otoczenie projektowanego użytku ekologicznego jest nieznacznie zanieczyszczone śmieciami bytowymi i resztkami materiałów budowlanych (gruzem, butelkami itp.

Historia obiektu

Z mapy Messtischblätter 1:25 000 (wydanych w latach 1912-1944) wynika, że na początku XX wieku zbocze pagórka nie było zalesione a płaskowyż był użytkowany ornie i pastwiskowo.

W okresie przedwojennym ze zbocza pagórka ewidentnie wybierano żwir w celach najprawdopodobniej budowlanych. Eksploatacja wyrobiska stopniowo słabła (żwir nie posiada dobrych parametrów technicznych, wykazuje duży udział frakcji spławianych) aż całkowicie zanikła.

Po ustaniu wydobywania na piaszczystym nagrzanym słońcem południowym zboczach pagórka rozpoczął się proces sukcesji ekologicznej, którego aktualnym i dosyć stabilnym etapem jest mozaika ciepłolubnych, śródlądowych muraw napiaskowych oraz muraw kserotermicznych z ostnicą piaskową *Stipa borysthenica*.



Ryc. 4. Mapa przedstawiająca okolice Siekierki na przełomie XIX i XX w. z naniesioną lokalizacją projektowanego pomnika przyrody (kolor czerwony).

Budowa geologiczna, stratygrafia torfowiska, ukształtowanie powierzchni terenu, procesy geomorfologiczne

Zbocze stanowiące projektowany pomnik przyrody „Ostnicowa Skarpa” to fragment strefy krawędziowej równiny sandrowej powstałej w fazie pomorskiej stadiału głównego zlodowacenia północnopolskiego. Wykazuje wiele cech ostańca, czyli pagóra powstałego wobec bardzo silnego porozcinania wysoczyzny, której stok zbudowany jest z piasków. Wiele podobnych wzgórz występuje w strefie krawędziowej wysoczyzny na SW od Cedyńi. W obecnym wyglądzie projektowanego

pomnika duży udział ma wyrobisko dawnej piaskowni, jako forma antropogeniczna rzeźby terenu.

Gleby

Gleby gminy Cedynia wykształciły się głównie z materiałów morenowych. stanowią gleby bielcowe utworzone z piasków luźnych i słabogliniastych a także gleby brunatne utworzone z glin zwałowych oraz piasków nagliniastych. W obrębie projektowanego pomnika przyrody „Ostnicowa Skarpa” w związku z faktem istnienia wyrobiska po dawnej kopalni żwiru duże fragmenty zbocza zajmują piaszczyste gleby inicjalne, trudne do sklasyfikowania, bez wykształconego poziomu próchnicznego. Miejscami piaski mają odczyn obojętny, a nawet lekko zasadowy, co skutkuje wykształcaniem się pararędzin.

Klimat

Wg Koźmińskiego (1983) gmina Cedynia leży w obrębie dwóch krain klimatycznych, tj. Doliny Odry i Pojezierza Myśliborskiego. Projektowany pomnik przyrody „Ostnicowa Skarpa” leży właśnie na granicy tych dwóch krain.

Kraina Doliny Odry to najcieplejsza kraina klimatyczna województwa szczecińskiego, o najdłuższym okresie wegetacyjnym liczącym. Wiosna zaczyna się tu około 1 kwietnia, zima natomiast późno i trwa najwyżej 42 dni. Cechą klimatu tej krainy jest duża ilość dni z przymrozkami wiosennymi i jesiennymi. Dominują tu wiatry zachodnie.

Pojezierze Myśliborskie to obszar położony wyżej i dlatego też klimat jest tu nieco surowszy niż w krainie doliny rzeki Odry. Okres wegetacyjny zaczyna się 3 kwietnia. Zima zaczyna się kilka dni wcześniej i trwa dłużej niż w Dolinie Odry. Dominują tu wiatry przeciwstawne, tj. zachodnie i wschodnie.

Lokalne warunki klimatyczne w tym obszarze są bardzo zróżnicowane. Dotyczy to Doliny Odry, a zwłaszcza krawędzi doliny i zboczy o wystawie południowej. Na zboczach tych występuje specyficzny topoklimat, charakteryzujący się najwyższym nasłonecznieniem i największą ilością gorących dni o temperaturze ponad 25°C,

częstym występowaniem temperatur ponad 50°C, niższą ilością opadów i dużymi okresami bez opadów.

Różnorodność warunków klimatycznych istniejących w gminie Cedynia warunkuje występowanie różnorodnych mikrośrodków dogodnych dla bytowania wielu gatunków roślin i zwierząt, w tym również unikalnych w skali kraju.

Kraina klimatyczna	Opad mm	Temperatura °C	Okres wegetacji w dniach
Dolina Odry	500 - 550	8,0 - 8,3	224 - 230
Pojezierze Myśliborskie	500 - 600	7,0 - 8,0	215 - 224

Tabela 1. Wybrane elementy klimatu gminy Cedynia.

Flora roślin naczyniowych

Wykaz flory

Achillea pannonica Krwawnik pannoński
Acinos arvensis Czyścica drobnokwiatowa
Allium oleraceum Czosnek zielonawy
Anchusa arvensis Farbownik polny
Anthoxanthum odoratum Tomka wonna
***Anthericum liliago* Pajęcznica liliowata OC**
Arabidopsis thaliana Rzodkiewnik pospolity
Arabis glabra Gęsiówka naga
Arenaria serpyllifolia Piaskowiec macierzankowy
Armeria martima ssp. elongata Zawciąg pospolity
Arrhenatherum elatius Rajgras wyniosły
Artemisia absinthium Bylica piołun
Artemisia campestris Bylica polna
Asparagus officinalis Szparag lekarski
Berteroa incana Pylenieć pospolity
Bromus sterilis Stokłosa płonna
Bromus tectorum Stokłosa dachowa
Calamagrostis epigeios Trzcinnik piaskowy
Camelina microcarpa Lnicznik drobnowocowy
Capsella bursa-pastoris Tasznik pospolity
Carex caryophyllacea Turzyca wiosenna

Carex hirta Turzyca owłosiona
Carex supina Turzyca delikatna
Centaurea scabiosa Chaber driakiewnik
Centaurea stoboe Chaber nadreński
Cerastium arvense Rogownica polna
Chondrilla juncea Chondrilla sztywna
Cirsium arvense Ostrożeń polny
Consolida regalis Ostróżeczka polna
Conyza canadensis Przymiotno kanadyjskie
Corynephorus canescens Szczotlica siwa
Dianthus carthusianorum Goździk kartuzek
Echium vulgare Żmijowiec zwyczajny
Equisetum arvense Skrzyp polny
Erigeron annuus Przymiotno białe
Euphorbia cyparissias Wilczomlec sosnka
Falcaria vulgaris Sierpnica zwyczajna
Festuca ovina Kostrzewa owcza
Festuca trachyphylla Kostrzewa szczeciniasta
Galium verum Przytulnia właściwa
***Helichrysum arenarium* Kocanki piaskowe OCz**
Hieracium pilosella (s.l.) Jastrzębiec kosmaczek
Hypericum perforatum Dziurawiec zwyczajny
Koeleria macrantha Strzęplica nadobna
Koeleria glauca Strzęplica sina
Medicago falcata Lucerna sierpowata
Medicago minima Lucerna kolczastostrąkowa
Papaver argemone Mak piaskowy
Peucedanum oreoselinum Gorysz pagórkowy
Phleum phleoides Tymotka Boehmera
Pinus sylvestris Sosna zwyczajna
Potentilla arenaria Pięciornik piaskowy
Prunus spinosa Śliwa tarnina
Quercus robur Dąb szypułkowy
Robinia pseudoacacia Robinia akacjowa
Rosa canina Róża dzika
Salvia pratensis Szalwia łąkowa
Saponaria officinalis Mydlnica lekarska
Sedum acre Rozchodnik ostry
Sedum maximum Rozchodnik wielki
Sedum sexangulare Rozchodnik sześciorzędowy
Senecio jacobea Starzec jakubek
Senecio vernalis Starzec wiosenny
Silene otites Lepnica wąskopłatkowa
Stachys recta Czyściec prosty
***Stipa capillata* Ostnica włosowata OC**
***Stipa borysthena* Ostnica piaskowa OC**
Thymus pulegioides Macierzanka zwyczajna
Trifolium campestre Konieczyna różnoogonkowa
Trifolium pratense Konieczyna łąkowa
Verbascum phlomoides Dziewanna kutnerowata

Veronica arvensis Przetacznik polny
Veronica spicata Przetacznik kłosowy
Vicia angustifolia Wyka wąskolistna

Wykaz i opis gatunków specjalnej troski o ocena stanu ich populacji

Ostnica piaskowa *Stipa borysthena*

Ściśle chroniony, skrajnie rzadki gatunek ciepłolubny uznany za silnie zagrożony w skali kraju. Stanowisko w obrębie projektowanego pomnika przyrody „Ostnicowa Skarpa” liczy 75-80 kwitnących kęp i należy uznać za całkiem stabilne, choć wciąż skrajnie zagrożone.

Pajęcznica liliowata *Anthericum liliago*

Ściśle chroniony, bardzo rzadki gatunek ciepłolubny uznany za zagrożony na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce (Żukowski, Jackowiak 1995). Stanowisko w obrębie projektowanego pomnika przyrody „Ostnicowa Skarpa” należy uznać za całkiem stabilne, choć składające się z kilkunastu kęp regularnie kwitnących i owocujących. Tym bardziej ta wyspowa populacja zasługuje na ochronę i dokładniejsze badania naukowe. Głównym zagrożeniem dla tej cennej populacji jest wnikanie gatunków obcych: Robinii akacjowej *Robinia pseudoacacia* gatunku silnie zniekształcającego siedlisko pajęcznicy.

Ostnica włosowata *Stipa capillata*

Gatunek objęty ochroną ścisłą na terenie całej Polski. Na liście ginących i zagrożonych roślin naczyniowych Pomorza Zachodniego i Wielkopolski uznany jako narażony (Żukowski, Jackowiak 1995). Stanowisko w obrębie projektowanego pomnika wydaje się stabilne. Zagrożeniem dla gatunku jest wnikanie robinii akacjowej *Robinia pseudoacacia* w płaty muraw.

Czyściec prosty *Stachys recta*

Gatunek uznany jako narażony na liście ginących i zagrożonych roślin naczyniowych Pomorza Zachodniego i Wielkopolski (Żukowski, Jackowiak 1995). W Polsce ma jeszcze dosyć dużo stanowisk, zgrupowanych głównie w pasie wyżyn (Małopolska i Lubelszczyzna), w dolinie dolnej Odry, w pradolinie Toruńsko-Eberswaldzkiej oraz w dolinie dolnej Wisły. W obrębie projektowanego pomnika przyrody „Ostnicowa Skarpa” występuje na szczytowych częściach skarpy. Jest tu gatunkiem nielicznym, bezpośrednio zagrożonym ze strony sukcesji robinii akacjowej.

Strzęplica nadobna *Koeleria macrantha*

Ciepłolubny i światłożądny gatunek atlantycki uznawany za narażony na wyginięcie. Jest to gatunek charakterystyczny dla muraw kserotermicznych. W obrębie projektowanego użytku ekologicznego „Piaskownia” występuje nielicznie (kilkanaście kęp) w płatach muraw ostnicowych oraz ciepłolubnych muraw napiaskowych. Zagroza mu podobnie jak w przypadku innych gatunków sukcesja sukcesji robinii akacjowej



Fot. 2. Ostnica piaskowa *Stipa borysthena*



Fot.3. Pajęcznica liliowata *Anthericum liliago*



Fot.3. Strzęplica nadobna *Koeleria macrantha*

Flora roślin zarodnikowych i grzybów

Zarówno mykoflora, jak i flora roślin zarodnikowych projektowanego użytku ekologicznego „Piaskownia” nie była do tej pory przedmiotem badań naukowych. Przy okazji badań na obiekcie stwierdzono bogactwo porostów, w tym naziemne, krzaczkowate gatunki chrobotków (*Cladonia rangifera*, *Cladonia cervicornis*)



Fot. 5 . Chrobotek reniferowy *Cladonia rangifera* występuje w obrębie płatów muraw szczotlichowych.



Fot. 6 . „Poduchy” płonnika włosistego *Polytrichum piliferum* z pojedynczymi plechami chrobotka okółkowego *Cladonia cervicornis*.

Wykaz i opis zbiorowisk roślinnych

Kl. *Koelerio-Corynephoretea* Klika ap. Klika et Novak 41

Rz. *Corynephoretalia canescentis* Klika 34

Zw. *Corynephorion canescentis* Klika 34

Spergulo vernalis-Corynephoretum (Tx. 28) Libb. 33

Zw. *Koelerion glaucae* (Volk 31) Klika 35

Sileno-otitis-Festucetum Libb. 33

Festuco psammophilae-Koelerietum glaucae Klika 31

*** Kl. *Festuco-Brometea* Br.-Bl. et Tx. 43**

Rz. *Festucetalia (trachyphylo-)valesiacae* Br.-Bl. et Tx. 43 em.

Zw. *Festuco-Stipion* (Klika 31) Krausch 61

* *Potentillo-Stipetum capillatae* Libb. 33 em. Krausch 60

Murawa szczotlichowa - *Spergulo vernalis - Corynephoretum* rozwija się w obrębie projektowanego użytku ekologicznego na świeżych piaskach (osypane skarpy, rozjeżdżone przez motocykle koleiny) o odczynie kwaśnym lub obojętnym. W jej płatach widoczne są porosty z rodzaju *Cladonia*, a charakterystyczny pokrój nadają im kępki szczotliczy siwej *Corynephorus canescens*.

Zbiorowisko traw kępowych - *Festuco psammophilae - Koelerietum glaucae* jest na terenie projektowanego użytku ekologicznego „Piaskownia” reprezentowany przez niewielkie płyty na uboższych piaskach, zwykle sąsiadującymi z murawami szczotlichowymi, ale na mniej przepłukanych, obojętnych lub lekko alkalicznych piaskach.

Murawa z lepnica wąskopłatkową *Sileno otitis - Festucetum* jest dość luźnym zbiorowiskiem kępowych traw, głównie kostrzewy owczej, tymotki Boehmera, oraz takich gatunków jak lepnica wąskopłatkowa, lepnica zielonawa, kocanki piaskowe i wiele innych. Występuje w formie dużych, rozległych i bogatych gatunkowo płatów. Często bezpośrednio sąsiaduje z murawami ostnicowymi.

Murawa ostnicowa z ostnicą włosowatą *Potentillo - Stipetum capillatae*. Płaty tego zbiorowiska roślinnego charakteryzują się kępkową strukturą, nadawaną przez kępy ostnicy włosowatej *Stipa capillata*, a miejscami Strzęplicy piramidalnej *Koeleria* piramida ta. Obok ostnicy piaskowej gatunkiem charakterystycznym tych muraw jest

pięciornik piaskowy. Inne gatunki to: chaber nadreński, goździk kartuzek, przytulia żółta jastrzębiec żmijowcowaty i wiele innych. Zbiorowisko utrzymuje się nawet pod okapem przerzedzonego drzewostanu sosnowego.



Fot.7. Murawa kserotermiczna z ostnicą piaskową



Fot.8. Ciepłolubne murawy napiaskowe

Siedliska przyrodnicze Natura 2000 i ocena ich stanu

Symbol i nazwa siedliska Natura 2000	Nazwa fitocenozy	Przybliżona powierzchnia	Stan zachowania	Zagrożenia	Uwagi
6210 Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea)	<i>Potentillo-Stipetum capillatae</i>	0,5 ha	U1	Ekspansja robinii akacjowej, zacienianie.	Wskazane raz na kilka lat przepasanie murawy, najlepiej owcą.
6120 Ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe	<i>Sileno otitis – Festucetum Festuco psammophilae-Koelerietum glaucae</i>	1 ha	U1	Ekspansja robinii akacjowej, zacienianie.	

Fauna

Podczas badań terenowych w latach 2007-2010 stwierdzono kilka i chronionych gatunków fauny, z czego zdecydowana większość to ptaki. Z gatunków wymienionych w I załączniku Dyrektywy ptasiej załatuje tu jedynie gąsiorek *Lanius collurio*.

Liczba porządkowa	Nazwa rodzajowa i gatunkowa	I zał. Dyrektywy Ptasiej	Polska Czerwona Księga Zwierząt	Ochrona gatunkowa
6	Dzięcioł duży <i>Dendrocopos major</i>			X
7	Skowronek <i>Alauda arvensis</i>			X
12	Ciarniówka <i>Sylvia communis</i>			X
14	Sikora bogatka <i>Parus major</i>			X
15	Sikora modra <i>Parus caeruleus</i>			X
16	Kowalik <i>Sitta europaea</i>			X
17	Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	X		X
19	Wilga <i>Oriolus oriolus</i>			X
20	Sójka <i>Garrulus glandaris</i>			X
24	Zięba <i>Fringilla coelebs</i>			X

Tab.1. Zestawienie awifauny projektowanego pomnika przyrody gatunki rzadsze i ciekawsze wytłuszczonym drukiem.

Wstępne obserwacje wskazują na bogatą faunę bezkręgowców, w szczególności gatunków ciepłolubnych. Stwierdzono tu m.in. liczne występowanie mrówkolwa pospolitego *Myrmeleon formicarius*, oraz także drapieżnego srogonia baldaszkowca *Rhinocoris iracundus*.



Fot. 9. Lejki mrówkolwa.



Fot.10. Srogoń baldaszkowiec.

Walory krajobrazowe

Zbocze stanowiące projektowany pomnik przyrody „Ostnicowa Skarpa” cechuje się dużą malowniczością, stanowiąc ciekawy element krajobrazowy . Szczyt skarpy sięga 33 metrów n.p.m. co w zestawieniu z jej podstawą oscylującą w okolicach 5 m n.p.m. daje wysokość względną ponad 25 metrów. Ze szczytu skarpy rozpościera się wspaniały widok na Dolinę Odry. Samo zbocze wraz z naturalizującym się wyrobiskiem po dawnej piaskowni oraz przerzedzonym zadrzewieniem sosnowym na szczycie stoku stanowi atrakcyjny element krajobrazowy. Poskręcane wiatrem wielopienne okazy sosny zwyczajnej *Pinus silvestris* z ciepłolubną roślinnością murawową, urwiskami oraz płatami nagiego piasku z aktywnymi procesami eolicznymi tworzą malowniczy układ przestrzenny wart zachowania.



Fot.11. Malownicze, strome zbocza południowe to naturalizujące się wyrobisko żwirowni.

Zagrożenia

Podstawowym zagrożeniem dla projektowanego pomnika przyrody jest ekspansja robinii akacjowej *Robinia pseudoacacia*.. Doprowadza ono nie tylko do bezpośredniego niszczenia płatów zbiorowisk ciepłolubnych, ale także jest źródłem eutrofizacji siedlisk oraz zawlekania gatunków synantropijnych do zbiorowisk murawowych.

Kolejnym problemem jest zacienianie murawy przez korony posadzonych na jej obrzeżach sosen.

Bibliografia

1. Ciaciura M. Ziarnek K. 1994 Wstępna inwentaryzacja florystyczna gminy Cedynia. Biuro konserwacji Przyrody. Szczecin (materiały niepublikowane).
2. Jasnowski M., Markowski S. 1977. Cedyński Park Krajobrazowy. Dokumentacja podstawowa. Urząd Wojewódzki, Wydz. Ochr. Środow. I Gosp. Wodnej, Szczecin, msk.
3. Kondracki J., 1988. Geografia fizyczna Polski. PWN, Warszawa.
4. Kondracki J. 1994. Geografia Polski. Regiony fizycznogeograficzne. PWN. W-wa.ss.340. Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Konwencja Berneńska). Brno 19.09.1979.
5. Filipek M. 1974A. Kserotermiczne zespoły murawowe nad Dolną Odrą i Wisłą na tle zbiorowisk pokrewnych. Bad. Fizjogr. Nad Polską Zach., B, 27:45 – 82.
6. Filipek M. 1974B. Murawy kserotermiczne regionu Dolnej Odry i Warty. Pr. Komis. Biol. PTPN, 38, Warszawa – Poznań. Ss.109.
7. Prawdzic K. 1963. Klimat Basenu Szczecińskiego. Bad. Fizjogr. nad Polską Zach., 9.
8. Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Mieszkowice na lata 2004-2013. BULiGL O/Gorzów.
9. Rychling A., Solon J. 1994. Ekologia krajobrazu. PWN., Warszawa.
10. Sarosiek L. 1990. Cedyński Park Krajobrazowy. Dokumentacja podstawowa. Biuro Studiów i Projektów Rozwoju Przestrzennego Województwa Szczecińskiego, Szczecin, msk.
11. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Moryń. 1997.

12. Waloryzacja przyrodnicza gminy Moryń. Operat generalny. Biuro Konserwacji Przyrody. Szczecin 2007.
13. Żukowski W., Jackowiak B. 1995. Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. [W:] Żukowski W., Jackowiak B (red.). Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski [W:] Pr. Zakł. Taksonomii Roślin, 3:10-69. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.

Załącznik 1. Lista zakazów, które można wprowadzić w obrębie użytku ekologicznego (należy wybrać odpowiednie dla ochrony walorów konkretnego obiektu): ²

- 1) niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzania i zanieczyszczania gleby;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 10) zbioru, niszczenia, uszkodzania roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- 11) umieszczania tablic reklamowych.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:

- 1) prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 2) realizacji inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 3) zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;

² Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z dnia 30 kwietnia 2004 r.)

4) likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.